

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus LXIV. De oblatione Religiosorum. De clausura. De ejectis, fugitivis,
apostatis, aut habitum deponentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

CASUS LXIV.

De obligatione Religiosorum. De
clausura. De ejectis, fugitivis,
apostatis aut habitum
deponentibus.

Regula monialis precepta Superiorum, eò quòd
putet esse nimis dura vel inutilia, non obser-
vat. 1. Reformationem admittere renuit. 2. Sta-
tuta sub peccato non obligantia negligit Superiori-
bus in hoc conniventibus. 3. In Novitiatu suos
invisit cum licentia solius Abbatisse. 4. Professa
petit licentiam ab Episcopo vel Superiore Regulari.
5. Clausuram admittere non vult, quia eam non
est professa. 6. Exit pretextu morbi, aut ad
assistendum matri infirmæ, vel allegat causam fal-
sam, vel cessante causâ non redit. 7. Puellas
& pueros. 8. Sartores, sutores ad clausuram
admittit, Confessarius & Superior ex variis cau-
sis clausuram intrant, v. g. ad suscipiendam in-
vestitionem vel professionem, ad vilitationem, ad
presidendum electioni. 9. Hi se excusant per con-
suetudinem. 10. Monialis per licentiam ab ab-
batissa vel Confessario concessam. 11. Vel ex hoc
quòd clausura tantùm leviter sit violata. 12. Ad
clausuram virorum cum aliis admittitur. 13. Et
quia Superiores de ea dimittenda deliberant. 14.
Ipsa sub pretextu adeundi Superiores fugit. 15. Et
ad latitandum vel liberius peccandum habitum di-
mittit vel alium superinduit. 16. Resolutio con-
stabit ex sequentibus.

QUÆR. I.

QUÆR. I. Ad quid obligetur Religiosus vi. I.
suae professionis?

R. 1. Obligatur ad tria vota substantialia
paupertatem, castitatem, obedientiam; pau-
pertas vetat omne proprium, ut fuse dixi *Cas.*
27. Castitas omnem delectationem veneream
in-& externam; obedientia obligat ad omne il-
lud, quod Superior justè præcipit; præcipit au-
tem justè omnia ea, quæ in Regulis & Statutis
sui Ordinis continentur, vel ad eorum voto-
rumque meliorem observantiam conducunt,
dummodo non sint exorbitantia & ab instituto
Ordinis planè aliena; sic quamvis continua car-
nis abstinencia, vestium grossities, disciplinae
aliaque corporis macerationes tutiorem fortè
reddant castitatem, propterea tamen non pos-
sunt continuò præcipi, sed solum ad tempus
& moderatè aut in pœnam vel tunc, quando
alia media ad domandam carnem non suppetunt.
Superior nunquam censetur velle obligare sub
culpa, nisi ex verbis vel modo præcipiendi id
colligi possit, ut si dicat: Præcipio in virtute S.
Obedientiae, in nomine JESU Christi, quantum
possum, &c. tunc in materia gravi non obedire
erit mortale, secùs tantum veniale, *Sanch. l. 6.
mor. c. 4. num. 70.* In dubio, an præceptum sit
justum, utile vel honestum, præsumptio stat pro
Superiore, utpote cujus potestas præceptiva est
in possessione, idque exigit bonum commune;
& dato, quòd Superior erret, tamen subditus
obediendo non carebit suo merito. Sed quid si
Superiores velint reformationem inducere, vel ^{2a}
regulam ad primævum rigorem revocare, an
subditi teneantur obedire maximè ii, qui pro-
fessi sunt ante ejus reformationem? R. 1. Si

primævus rigor est mitigatus ex privilegio Apostolico, decreto Ordinis vel ex rationabili consuetudine remittente v. g. vigiliis nocturnas continua cilicia, abstinentiam perpetuam à carnibus, &c. tunc ii, qui ejusmodi rigorem professi non sunt, non tenentur eum admittere, quia ex consensu Superiorum vel ex rationabili consuetudine est abrogatus. R. 2. Si relaxatio inducta est ex negligentia Superiorum, tendatque in destructionem disciplinæ, scandala aut votorum substantialium violationem, tenentur omnes etiam ante reformationem professi eam admittere, quia ejusmodi consuetudo utpote irrationabilis non jus, sed corruptelam induxit; at tamen novus ille rigor non debet esse nimius & multum à moderna observantia alienus: quia perfectio hominis religiosi non consistit in summo rigore & vitæ austeritate, quam multi sine corporis & animæ ac etiam desperationis periculo ferre non possent, sed in perfectione amoris Dei, ad quem etiam in Ordine mitigatione sufficientia remedia esse queunt, & antecedenter professi hunc rigorem in Novitiatu non sunt experti, neque præsumi possunt ad illum in professione se obligare voluisse, *Eng. l. 1. decret. t. 2. num. 124. Fagn. in c. recolentes de Stat. Monach. à num. 5. Zoës. l. 3. t. 35. num. 9. Pyrrh. ibid. num. 14. Schmalzgrub. ibid. num. 78.* ubi dicit ad inducendum novum rigorem requiri consensum majoris partis Capituli.

3. R. 2. Altera obligatio Religiosi est ad servandas Ordinis sui constitutiones & regulas, quæ, si sint præceptivæ, obligant juxta qualitatem materiæ graviter vel leviter, si purum con-

con-

contineant monitum, vel sint purè directivæ, per se loquendo non est peccatum eis contravenire. Dico: per se loquendo; nam per accidens ordinariè erit veniale ex affectu tepiditatis, acediae, otiositatis vel etiam mortale, si adsit contemptus Regulæ vel Superioris, *D. Th. 2. 2. q. 186. a. 10.* Imò communis est sententia, quòd mortaliter peccet, qui nullum habet perfectionis studium, aut ex consuetudine vel levitate quaslibet regulas vel statuta de se non obligantia infringit, quia ordinariè adest contemptus virtualis, grave damnum disciplinæ vel scandalum, quia alii ejus exemplo ad idem faciendum pertrahuntur, vel facit se Ordini & Superioribus onerosum aut Ordine indignum, *Suar. Laym. l. 4. t. 5. c. 9. num. 9.* Ratio à priori est, quia omnis Religiosus tenetur sub mortali tendere ad perfectionem seu finem suæ vocationis, idque per media à suo Ordine præscripta; atqui si illa media plerùmque ex levitate vel consuetudine negligat, verè non tendit ad perfectionem, imò facit se ineptum ad perfectionem sui Ordinis consequendam: sic quamvis nullum sit peccatum die festo dormire, si tamen per dormitionem me voluntariè faciam ineptum ad audiendam Missam, pecco mortaliter: ergo quamvis Regulæ de se non obligent sub peccato, si tamen per familiarem earum prævaricationem siam ineptus ad finem vocationis, aut inferam grave damnum disciplinæ vel scandalum communitati, pecco mortaliter: quod à potiori locum habet, si negligentur ea, quæ ad finem perfectionis religiosæ magis sunt necessaria, v. g. meditatio, examen conscientiæ, occupatio temporis, lectio spiritualis, aut si quis vanis

otio-

otiosusque rebus animum occupando se ad ejusmodi exercitia, vel alias Ordinis functiones continuo, reddat ineptum. Vid. etiam, quæ dixi *Cas. 1. c. n. 5. & seqq.*

Maxima quoque hic est obligatio Superiorum, qui connivendo etiam in levioribus facile peccare possunt mortaliter, ubi subditi forsan non peccant nisi venialiter, ut, si ex timore vel respectu humano, ex desidia, aut quia in iisdem & ipsi culpabiles sunt, non corrigunt eos, qui v. g. silentium liberiùs frangunt, otio torpent, segniùs ad Ecclesiam accurrunt, curiositatibus vacant, potum vel cibum extra horarium sectantur &c. hæc enim & similia, si frequenter & impune fiant, & non cum effectu & conatu debito præpediantur, paulatim totam disciplinam regularem convellunt, aut saltem notabile damnum non solum pro præsentis sed & pro futuro inferunt, ubi vero est grave damnum, est & gravis culpa in eo, qui illud ex officio impedire debebat *Dian. de dub. reg. R. 38. Pelliz. Lezan Sanch. in dec. l. 1. c. 6. n. 19.*

QUÆR. II. Quid circa clausuram monialium?

4^a R. Tenenda esse sequentia: 1. Clausuram severissimè præcipit Pius V. Bonif. VIII. *Trid. sess. 25. de reg. c. 5.* Greg. XIII. Paulus V. quorum decreta innovavit Alex VIII. præcipitque sub pœna nullitatis, *ne imposternum ad habitum Regularem admittantur Novitiæ, vel jam in probationis anno existentium professiones excipiantur, nisi monasterium, in quo vestiri vel profiteri cupiunt, amplexum sit & ad amissum observet clausuram juxta normam, quam superius relatæ Pontifices præscripserunt.* Et quamvis hæc de-

de-

Decreta in diœcesi Colonienti 30. Aprilis 1690. de mandato Archi-Episcopi Josephi Clem. publicata sint, nondum tamen planè ad praxin forsàn ob monasteriorum paupertatem deduci potuerunt. In iisdem decretis statuitur, ut monialis (intelliget professa, nam Novitiæ in odiosis & pœnalibus non veniunt nomine monialium) sine licentia in scriptis obtenta clausuram egrediens, item Superior sine iusta causa licentiam concedens & omnes, qui eam sic egressam recipiunt vel comitantur, incurrant excommunicationem majorem Papæ reservatam ipso facto sine ulteriore declaratione; Superior insuper fit inhabilis ad omnes dignitates & officia; posse tamen ab hac excommunicatione, si occulta sit, absolvere Episcopum, docet *Delbene de imm. c. 19. dub. 22. num. 1.* quia *Trid. sess. 24. c. 6. de reform.* concedit Episcopo omnes casus occultos, imò possunt Religiosi privilegiati toties quoties absolvere ab hac excommunicatione etiam publica, quia habent privilegium absolvendi ab omnibus Papæ extra Bullam Cœnæ reservatis, *Leur. l. 3. tit. 35. q. 918.*

2. Licentiam egrediendi dare potest solus Episcopus non tantùm monialibus subditis, sed etiam exemptis, ut in terminis habet Constitutio Pii V. circa *Pastoralis* apud *Reiffensl. l. 3. t. 35. num. 37.* & *ibid. Pyrrh. num. 37. Leur. q. 916. Barbos. de potes. Episc. alleg. 101. a. num. 5.* ubi docet, moniales etiam exemptas quòad clausuram subesse Episcopo, ab eoque visitari, ad clausuram cogi, & Superiores sine interventu Episcopi exitum concedentes tanquam clausuræ violatores ab Episcopo pu-

puniri posse, prout declaravit S. Congregatio apud *Hiac. Donatum to. 1. t. 3. q. 1.* quod quidem de jure verum est, sed non ex toto in praxi receptum; videmus enim passim Regulares exemptos monialibus sibi subjectis licentiam egrediendi concedere Episcopo non requisito.

6. 3. Episcopus autoritate Apostolicâ potest monialibus etiam exemptis strictam clausuram præcipere, etiamsi eam expresse non sint professæ, quia id est conforme primæ earum regulæ & necessarium ad votorum observantiam, idcôque indirectè includitur in Professione, quam emiserunt. *D. Th. Quodl. 10. a. 10. Delbene dub. 3. §. 1. Leur. q. 913. La Croix l. 4. num. 68.* quare Superiores à professoris vel etiam investiendis meritò exigunt, ut se in scriptis obligent ad acceptandam clausuram, reformationem, strictiorem Regularum observantiam, &c. *Less. in auct. V. Religiosus.*
7. 4. Causa exitûs debet esse gravissima, ut flagrans incendium, pestis, epidimia, lepra vel similis morbus contagiosus, aut alia causa æquè gravis vel gravior, ut inundatio, incursus hostium præsertim hæreticorum vel infidelium, imò sufficere, quòd monialis laboret gravi morbo, à quo in Monasterio curari non possit, docent *Suar. Lav. Pyrrh. num. 34. & ibid. Schmalzgrub. l. 3. c. 35. Reiffenst. num. 32. Donatus to. 4. q. 2. Leur. q. 915.* quia defendere se contra morbum est juris naturalis, & leges humanæ non obligant cum periculo vitæ, unde sæpè videbis à doctis & piis Episcopis monialibus balnea permitti. Causa invisendi amicos, vel assistendi matri infirmæ non subsistit, nisi

nisi forte in raro casu excuset consuetudo legitime introducta, & ad decem saltem annos continuata. Licentia dolo, metu vel per falsam causam obtenta irrita est, & monialem non excusat. Imò *Schmalzgr. num. 108. Leurr. q. 917. num. 2.* cum aliis docent, monialem prædictas pœnas incurrere, si legitime egressa cessante egressus causâ extra moretur.

8.

5. Idem Trid. sub eadem excommunicatione (non quidem per Trid. sed ex stilo curiæ reservatâ, teste *Schmalzgr. num. 126.*) prohibet, ne ad clausuram monialium sine licentia in scriptis obtenta ulla persona ad alliciendum, vel ad carnaliter peccandum apta sive mas, sive femina admittatur. Attamen puellas educationis causâ ab anno septimo ad vigesimum quintum cum consensu Superiorum ad locum à dormitorio monialium separatum admitti posse, declaravit S. Congreg. apud Quarantum in *Summa Bullarii. V. Monasteria monialium.* Qualiter conjugatæ, viduæ & ancillæ sæculares admitti possint, vid. apud *Sanch. sup. Barbos. num. 61.* praxis & consuetudo hîc maximè sunt attendenda.

6. Causa ingressus debet esse gravis & necessaria, ut si organum, horologium, ædificium sint reparanda; si agræ vena est secanda, si vestis à sartore est metienda, quod alii dicunt in ostio clausuræ fieri debere; sutor ex antiquis calceis mensuram sumere potest. Confessarius regularis licitè ingreditur, & pro majori decencia cum socio, quoties monialis agræ etiam ex mera devotione confiteri vel communicare petit ut declaravit S. Congreg. apud *Delbene d. 41. num. 15.* Imò Confessarium diebus saltem Festis & Dominicis in infirmaria mulierum ex concessione

sione

sione Leon. X. celebrare posse, ut ægra Missam audiat, docent *Barb. num. 4. Rodrig. te. 1. q. 47. a. 4. Miranda de Sanctim. q. 2. a. 18.* ubi probat hoc privilegium nullibi esse revocatum.

De cætero nec ipse Episcopus aut Superiores clausuram ingredi possunt, præterquam in casibus necessariis, qualis censetur causa visitationis, *Sanch. num. 54. Barb. num. 45.* ita tamen, ut sint comitati duobus vel tribus sociis Religiosis. Inter causas autem justas non reputatur vestire Novitias vel suscipere Professiones, idque decisum esse à S. Congreg. docet *Barb. l. 1. juris Eccl. c. 44. num. 151.* similiter non licet ingredi ex causa præsidendi electioni. *Trid. c. 7.*

IO. 7. Certum est consuetudinem saltem decem annis continuatam contra clausuram quoad e- & ingressum prævalere posse, cum sit jure humano introducta, *Reiffenst. num. 66.* & experientiâ constat, quòd multis in locis, inquit Sylvius p. 1. *V. Clausura Cas. V. voveatur & servetur à monialibus bona clausura, etiamsi ea non servetur cum omnirigore, quæ est in Italia, sed modificata juxta personarum, locorum & temporum necessitates.* Nec opus videtur tanto rigore, ubi non sunt tanta seductionum pericula; si vero clausura adeo laxaretur, ut castitas non esset satis tuta, & vergeret in destructionem Religiosæ disciplinæ, consuetudo fieret irrationabilis & per Superiores omnino tollenda, idque tremendis verbis Episcopis mandat *Trid. c. 5.*

II. 8. Licentiam ingrediendi clausuram monialium Episcopo subjectarum dat Episcopus, ad Monasteria exempta dat superior regularis, *Barb. num. 40. Reiffenst. num. 57.* ubi pro hoc adducit de-
cla-

clarationem Cardin. & qui potest aliis dare licentiam ex eadem causa etiam sibi dare potest. Abbatissa hanc licentiam dare non potest, nisi in repentina necessitate Medico, Confessario, chirurgo, opifici, &c. tum ex consuetudine, tum extacito Episcopi consensu, DD. cit.

9. Finitâ causâ statim redeundum est, exiguam trahere moram urbanitatis vel etiam curiositatis gratiâ vel nullum, vel tantum veniale peccatum est, datur enim hic parvitas materiæ, sicut & si quis tantum unum alterumve pedem clausuræ inferat & statim recedat, *Sancti. Rodriq. l.c. La Croix n. 84. Resseus. n. 65.* 12.

QUÆR. III. Quid circa clausuram virorum?

R. Seqq. 1. Pius V. Greg. XIII. severè prohibuerunt, ne ullæ mulieres, quæ peccato cooperari possunt, ad clausuram virorum admittantur, exceptis Reginis, Ducissis & Fundatricibus earumque pedisequis, *Rodriq. Pelliz. Laym. c. 12. num. 5. La Croix num. 87.* testatur etiam Comitissas in Germania admitti, & clausurâ semel apertâ non tantum pedisequas, sed & quasvis alias. 13.

2. Ingredientes ipso facto incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, uti & Religiosi admittentes, qui insuper incurrunt suspensionem à Divinis, privationem officiorum & inhabilitatem ad ea, *Delbene d. 79.* In processionibus, vigiliis, Missis, concionibus, &c. si ita consuetudo habeat, quævis mulieres cum populo clausuram intrare possunt, dummodo arceantur ab officinis internis.

3. *Rodriq sup. Engel Schmalzgr. Laym. sup.*

Y y

Pyrrh.

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

Pyrrh. num. 45. docent prohibitionem Pii V. tantum comprehendere mulieres ingredienti-
 sub pretextu privilegii Apostolici. *Econtra Nav. Pekiz. Donat. Suar. to. 4. de Rel. t. 8. l. 1. c. 7. num. 9. Reiffenstul num. 73.* probabilius docent, omnes mulieres etiam sine pretextu privilegii intrantes vel eas admittentes peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem; ita enim habet Declaratio Pii V. inserta Bullario Cherub. *Declaramus fuisse & esse mentem & intentionem nostram, quod predicta littera non solum comprehendant mulieres habere preterdentes facultatem & indulta ingrediendi monasteria, sed etiam mulieres quascunque alias in genere & in specie.* Nec obstat, quod hæc Declaratio hinc fortè non sit promulgata, nam declarationes non sunt necessariò promulgandæ, quia non afferunt novam legem, sed explicant antiquam, quæ jam promulgata est. Melius dicit *Laym. num. 4.* illam declarationem in Germania non esse in tanto rigore receptam, & consuetudinem rationabilem contra clausuram prævalere posse dixi supra.

QUÆR. IV. Quid circa Religiosos, ejectos, fugitivos, apostatas & habitum dimittentes?

14. R. I. Quamvis olim ob varias causas profusus expelli potuerit, hodie tamen nullus ejici potest, nisi sit verè incorrigibilis, hoc est, super delicto gravi, publico & scandaloso ter monitus & punitus, ac unius anni spatio in carcere in jejuniis & pœnitentia probatus; demùm ab ipso Generali tantum de consilio & consensu sex Patrum... in Capitulo generali eligendorum plenè probatis causis expulsionis condemnatus fuerit, uti declaravit

ravit

ravit S. Congregatio jussu Urbani VIII. edita 21. Septembris 1628. Ejectus tenetur non tantum ad vota substantialia, jejunia, abstinentias & alia Ordinis Statuta, sed & tenetur se corrigere, ut iterum ad Ordinem admitti possit, *Sanch. l. 6. mor. c. 9. num. 25. Donat. to. 1. t. 8. q. 52. Pyrrhing à num. 169.* De cætero benè notat Landmeter, hodieum vix aliam ejectionem locum habere, quàm quæ fit perpetui carceris damnatione, & ita declaravit S. Congreg. 19. Junii 1573.

R. 2. Religiosus sine licentia deserens Monasterium animo ad tempus vagandi, sed iterum redeundi, vocatur fugitivus; si fugiat animo nunquam redeundi sive cum, sive absque habitu, est apostata, *Sanch. c. 8. num. 4. Pyrrh. num. 187. Donat. t. 6. q. 2. Reiffenst. à nu. 244.* Et quamvis de jure communi fugitivus vel apostata excommunicationem non incurrant, nisi habitum dimiserint, *Sanch. num. 11. Donat. q. 6.* attamen in plerisque Ordinibus, & in specie in S. Ordine nostro Præmonstrat. Dist. 3. c. 9. num. 1. apostata etiam non dimisso habitu habetur ut excommunicatus, à qua pœna num. 19. eximitur fugitivus; inter fugitivos reputantur, qui à Conventibus recedunt etiam prætextu Superiores adeundi, nisi obtentâ ab iisdem in scriptis licentiâ, aut docere possint se injustè vexatos licentiam petiisse & non impetrâsse, *Trid. sess. 25. c. 4. de Reg. Sixtus V. in Const. ad Romanum.*

R. III. Omnes Religiosi non fugitivi, qui habitum temerè dimittunt, ut celent statum & liberiùs vagentur, peccant mortaliter & incurrunt excommunicationem latam à Paulo &

Pio IV. Dico, qui temerè dimittunt, ut ce-
lent statum & liberiùs vagentur; nam qui ha-
bitum dimittunt in ludo vel recreatione, ut sint
velociores, ut nantent vel etiam fornicationis
gratiâ, dummodo primariò non intendant cela-
re statum suum, sed fornicari, pœnam hanc
non incurrunt. Idem à potiori tenet, si quis
ex iusta causa, v. g. ad evitandum damnum,
scandalum, vel infamiam habitum dimittat; sine
causa ad horam dimittere videtur tantùm venia-
le ob parvitatem materiæ. Portare habitum Re-
gularem absconditum sub aliis vestibus ita, ut
dignosci non possit, probabiliùs continetur sub
dicta prohibitione, & est per se peccatum mor-
tale; probabile tamen est non incurri censuram,
quia verba pœnalia strictè interpretanda sunt de
propriè habitum dimittente, *Sayr. Suar. Castrop.*
t. 16. d. 4. p. 6.

C A S U S L X V .

De Religione, prout est virtus, &
de vitiis eidem oppositis &
in specie de superstit. divi-
nat. magia, &c.

S Aburtia à Parocho Jansenista, 1. jubetur San-
ctos non invocare, S. Crucem & imagines non
adorare, 2. Sed ipsa nimium devota reliquias sui
Confessarii osculo, jejunio, oratione & Missæ Sa-
crificio honorat, 3. 4. 5. 6. Ceremonias varias
veteris Testamenti observat. 7. Agyptios con-
sultat, ex seminis, astris, manuum lineamentis
varia prædicat, mensa, in qua tredecim sunt, non
vult